

A TCM (Traditional Chinese Medicine) fontosabb gyógynövényei a magyarországi alternatív és komplementer orvoslásban

Szabó László Gy.

Az Európán kívüli hagyományos orvoslás eredményeinek hiteles értékelése és alkalmazása a beteg ember gyógyítása céljából világszerte nagy és összetett feladatot jelent. Jelen összeállításunkban a tradicionális kínai medicinában (TCM) leginkább használt gyógynövények listáját közöljük, a „teljesség igénye” nélkül.

Áttekintésünkben nagy segítséget jelentett Wagner és munkatársai monográfiája, amelyben a Chinese Pharmacopoeia (2005) cikkelyeinek értékelését is elvégezték. Újabb monográfiák is gyarapítják az európai szakirodalmat.

Az internetes adatbázisok közül kiemeljük a Royal Botanic Gardens (Kew) és a Missouri Botanical Garden által koordinált adatbázist, hiszen az első lépés, hogy a hivatalos (elfogadott) és szinonim nevek óriási tömegéből kiválasszuk, hogy mi is lehet a minket érdeklő növénytaxon. Ezután kezdhethetjük el a tudományos igényű adatok rendszerezését és értékelését.

Meg kell jegyezni, hogy az idegenföldi és gyakran tudományos igényű kritikával méltatott gyógynövények között sok olyan van, amit már régóta használnak világszerte (*Panax*, *Aloe*, *Artemisia*, *Cinnamomum*, *Citrus*, *Inula*, *Glycine*, *Morus*, *Ginkgo*, *Zingiber* stb.), főleg azért, mert géncentrumuk is Kelet-Ázsia, főleg Kína. Sokat tanulhatunk minden ősi kultúra hagyományos gyógynövény-kincsének megismerésével! Hiszen ezek a növények (akár élelmiszerforrások is) kiállták a próbát: mindegyiket milliányi ember évezredek óta felhasználja. Ma érkezik el az az időszak, amikor a modern szerves kémiai és molekuláris biológiai módszerek lehetővé teszik a szisztematikus újraértékelést, egy-egy izolált vegyület hatásértelmezését (szignál-receptor kapcsolat és jeltovábbítás mechanizmusát) és más, tudományos bizonyítékok megszerzését. Jelen munkánk nem értékelés, csupán csak növénynév-felsorolás. A megfelelő magyar nevek kiválasztásában mérvadónak tekintjük Priszter növénynév-szótárát. Auktorneveket szándékosan nem írunk, mert a javasolt forrásmunkákból könnyen pótolható. Néhány állati és gomba eredetű drogról ezúttal nem teszünk említést. Célunk, hogy segítséget nyújtsunk a bűvárkodó és kíséleti munkát tervező kutató vagy egyetemi hallgató alaptájékozódásához.

Achyranthes bidentata – ökörtérd (Amaranthaceae) – *Achyranthis bidentatae radix*: a drogot még a *Cyathula officinalis* (Amaranthaceae) is szolgáltatja, ezért neve több esetben *Achyranthis bidentatae et Cyathulae radix*.

Aconitum carmichaelii* var. *tuppelianum – kínai v. japán sisakvirág (Ranunculaceae) – *Aconiti tuber* (iparban még lehet: *Aconiti lateralis radix*).

Acorus calamus* var. *angustatus – keskenylevelű kálmos (Acoraceae) – *Acori graminei* v. *gramini rhizoma* (e drognév összetévesztésre ad alkalmat, mivel az *Acorus gramineus*, a törpe vagy pázsitos kálmos dísznövény, apró termetű változatai terrárium növények).

Agastache rugosa – koreai menta v. kínai izsópfü (az *A. foeniculum* az ánizsillatú izsópfü vagy ánizsizsóp!) (Lamiaceae) – *Agactachis seu Pogostemi herba*: a drogot még a

Pogostemon cablin (syn.: *Mentha cablin*) is adhatja, bár az utóbbi külön drogot (Patchouli folium, aetheroleum) szolgáltat. Vitatható a helyettesítés.

Alisma orientalis – keleti hídőr (Alismataceae) – *Alismatis rhizoma*.

Alpinia oxyphylla (syn.: *Languas oxyphylla*) – fekete kardamom (Zingiberaceae). Tehát nem *Elettaria* (*Amomum*) *cardamomum*, azaz kardamom, és nem is *Amomum chinensis* (*officinarum*), azaz kínai gyömbér vagy galangál, hanem a drog: *Alpiniae oxyphyllae fructus*.

Allium macrostemon – kínai v. japán fokhagyma (Alliaceae) – *Allii macrostemi bulbus*.

Amomum villosum*, *A. villosum* var. *xanthioides* és *Amomum longiligulare – álgyömbér (Zingiberaceae), tehát nem gyömbér (*Zingiber officinale*, syn.: *Amomum zingiber*)! Drog: *Amomi fructus*.

Anemarrhena asphodeloides – anemarréna, zimu (Liliaceae, Asparagaceae subfam. Agavoideae) – *Anemarrhenae rhizoma*.

Angelica dahurica*, *A. dahurica* var. *formosana – tajvani angelika (Apiaceae) – *Angelicae dahuricae radix*.

Angelica pubescens (syn.: *A. polyclada*) f. *biserrata* (syn.: *A. biserrata*) – molyhos angyalgyökér (Apiaceae) – *Angelicae pubescentis radix*.

Angelica sinensis – kínai angyalgyökér (Apiaceae) – *Angelicae sinensis radix*.

Areca catechu – bételdió (Arecaceae) – *Arecae semen*.

Aristolochia manshuriensis – mandzsúriai farkasalma (Aristolochiaceae) – *Aristolochiae manshuriensis caulis*: akárcsak nálunk, a farkasalma a TCM-drogok közül kizsorul toxikussága miatt. A felhasználás hagyományaira alapozva helyettesíti: *Clematis armandii*, örökzöld iszalag és *C. montana*, hegyi iszalag (Ranunculaceae) – *Clematidis radix*.

Artemisia annua – egynyári v. édes üröm (Asteraceae) – *Artemisiae herba*.

Artemisia argyi – Argyus-üröm (Asteraceae) – *Artemisiae argyi folium*.

Artemisia scoparia (= *A. capillaris* var. *scoparia*) – seprű üröm, keleti fehér üröm (Asteraceae): Magyarországon is előfordul. Drog: *Artemisiae capillaris herba*.

Astragalus membranaceus*, *A. membranaceus* var. *mongolicus – kínai vagy mongol csüdfű (Fabaceae). Ugyancsak hüvelyes a TCM szerint hasonló hatású *Hedysarum polybotrys*, a tajvani baltavirág. Tajvanban inkább ezzel helyettesítik a kínai csüdfű drogját. Ezért a drog: *Astragali seu Hedysari radix*. A helyettesíthetőség vitatható.

Atractylodes lancea* és *A. chinensis – „kangzu” (Asteraceae) – *Atractylodis (Atractylodes) rhizoma*.

Atractylodes macrocephala – „nagyfészkü kangzu” (Asteraceae) – *Atractylodis macrocephalae rhizoma* (fehér színű).

Aucklandia lappa – aucklandia (Asteraceae) – *Aucklandiae rhizoma (seu radix)*.

Biota orientalis (syn.: *Thuja orientalis*) – életfa v. keleti tuja (Cupressaceae). Nálunk a *Thujae summitas* drogot a *Thuja occidentalis* (nyugati tuja) szolgáltatja. A keleti tuja drogja a mag: *Biotae semen*.

Bletilla striata – csíkos jácintorchidea v. japánorchidea (Orchidaceae) – *Bletillae bulbus seu radix (pseudobulbus)*.

Bupleurum chinense – kínai buvákfü és ***B. scorzonerifolium*** – pozdorlevelű buvákfü (Apiaceae) – *Bupleuri radix*.

Cannabis sativa – rostkender (Cannabaceae) – *Cannabis fructus*.

Cinnamomum aromaticum (= *C. cassia*) – kínai fahéjfa (Lauraceae) – a drog nem kéreg, hanem vékony ágak: *Cinnamomi ramulus*.

Carthamus tinctorius – sáfrányszeklice, olajzön, pórsáfrány (Asteraceae) – Nálunk is termesztett olaj- és festőnövény, a TCM-ban a csöves pártá a drog: *Carthami flos*.

Cephalonoplos segetum (korábban: *Cirsium segetum*, *Breca segeta*) – vetési aszat és *Cephalonoplos setosum* (korábban: *Cirsium setosum*) – szőrös aszat, mindkét Asteraceae-faj nálunk is honos *Cirsium arvense* (mezei acat, helytelenül „bogáncs”) nagyfajhoz tartozhat, ennek eldöntése a jövő feladata. A TCM-drog neve: *Cephalonoploris herba*.

Chrysanthemum morifolium (hibrid lehet, syn.: *Dendranthema morifolium*) – krizantémvirág – *Chrysanthemi flos*

Cinnamomum cassia (syn.: *C. aromaticum*) – (kínai) fahéj (Lauraceae) – *Cinnamomi cassiae cortex*. Gyógyszerkönyvünkben a *C. verum*, a ceyloni fahéj javasolt elsősorban.

Cistanche deserticola – pusztai vajvirág (Orobanchaceae) – *Cistanchis herba*.

Citrus aurantium* subsp. *chinensis (syn.: *C. sinensis*) – keserű narancs (Rutaceae) – a drog nem pericarpium, hanem az éretlen, felszeletelt, teljes gyümölcs: *Aurantii fructus immaturus*.

Citrus reticulata – mandarin, de több más faj (Rutaceae) is szolgáltathatja a drogot: *Citri reticulatae pericarpium*.

Codonopsis pilosula – pelyhes ázsiai harangvirág v. harangvirág-folyondár – *Codonopsis pilosulae radix*.

Coptis chinensis (syn.: *C. teeta* var. *chinesis*) – kínai aranyfonál, továbbá a szintén kínai *C. deltoidea*, Japánban *C. japonica* (= *C. orientalis*, *C. anemonifolia*) és egyéb fajok (Ranunculaceae) – *Coptidis rhizoma (seu radix et rhizoma)*.

Cornus officinalis – orvosi som – (hasonlóan sárga virágú, mint nálunk a *C. mas*), az érett termés húsa adja a drogot: *Corni fructus*.

Corydalis turtschaninovii – Turczaninow-keltike (Fumariaceae) – *Corydalis turtschaninovii rhizoma (=tuber)*.

Crataegus cuneata – éklevelű v. japán galagonya és ***Crataegus pinnatifida* var. *major*** – szárnyaslevelű v. kínai galagonya (Rosaceae). Különösen a kínai változatnak vannak nagy, piros almácskái (étkezésre is alkalmas, nálunk is termesztető!). Drog: *Crataegi fructus*.

Curcuma aromatica*, *C. zedoaria*, *C. longa (domestica)*, *C. kwangsiensis – kurkuma fajok (Zingiberaceae) – *Curcumae radix (rhizoma)*. A jávai kurkuma (*C. zanthorrhiza* = *xanthorrhiza*) gyógyszerkönyvünkben is ismert.

Cyperus rotundus – szíriai palka, kokofű – *Cyperi tuber (seu rhizoma)*. Cirkumpoláris özöngyomként nálunk is egyre gyakoribb.

Dendrobium nobile – jeles vesszősorchidea v. vesszőskosbor (Orchidaceae), több más, Kínában honos fajjal együtt szolgáltatja a drogot, ami aprított szárrészekből áll: *Dendrobii herba*.

Dioscorea opposita – kínai jamszgyökér (Dioscoreaceae) – *Dioscoreae rhizoma*.

Ephedra sinica – kínai v. sötét csikófark (Ephedraceae), más fajokkal (pl. *E. intermedia*, *E. equisetina*, *E. gerardiana*, *E. saxatilis*, *E. lomatolepis*, *E. likiangensis*) együtt szolgáltatja a drogot: *Ephedrae herba*.

Epimedium brevicornum*, *E. koreanum*, *E. pubescens*, *E. sagittatum – püspöksüveg v. tündérvirág fajok (Berberidaceae) – *Epimedii folium*.

Eucommia ulmoides – gumiszil, kínaigumifa, kínai-guttapercsafa (Eucommiaceae). A drogot a fatörzs kérge szolgáltatja, amit megpörkölnék, vagy főznek: *Eucommiae cortex*.

Fallopia multiflora (syn.: *Polygonum multiflorum*) – sokvirágú v. kínai keserűfű, „fo-ti” (Polygonaceae). A Magyarországon előforduló rokon taxonok özöngyomok. Gumószerű gyökértörzse a drog: *Polygoni multiflorae rhizoma et radix* („tuber”).

Forsythia suspensa – aranycserje (Oleaceae) – *Forsythiae fructus*.

Fritillaria cirrhosa – kacsos kockásliliom (Liliaceae) más fajokkal (pl. *F. unibracteata*, *F. przewalskii*, *F. delawayi*) hagymája adja a szecsuáni drogot, a *F. thunbergii* (= *F. verticillata* var. *thunbergii*) hagymája pedig a zhejiangi (xiangi) drogot. A nálunk ismert *F. imperialis*, a császárliliom dísznövény. A kínai drog neve: *Fritillariae bulbus*.

Gardenia augusta (= *jasminoides*) – gardénia, gallérosjázmin (Rubiaceae) – *Gardeniae fructus*.

Gastrodia elata – gasztrodia (Orchidaceae) – mikorrhizás a gyűrűs tölcsérgombával (*Armillaria mellea*), gumója a drog: *Gastrodiae tuber* („rhizoma”).

Gentiana manshurica – mandzsúriai tárnics (Gentianaceae), más, Kínában és a Távol-Keleten honos fajjal (pl. *G. scabra*, *G. triflora*, *G. rigescens*) együtt szolgáltatja a drogot: *Gentianae radix*.

Glehnia littoralis – glehnia (Apiaceae) – *Glehniae radix*.

Glycyrrhiza uralensis – kínai édesgyökér (Fabaceae). Más fajokkal (*G. inflata* és a nálunk is ismert *G. glabra*) együtt szolgáltatja a gyógyszerkönyvünkben is hivatalos drogot: *Liquiritiae radix*.

Hordeum vulgare – árpa (Poaceae). A 4-6 óráig vízben duzzasztott és 0,5 cm-es rügyecskéjű szemeket keverve pörkölik, a drog tehát csíráztatott termés: *Hordei fructus germinatus*.

Inula japonica (= *I. britannica* subsp. *japonica*) – japán peremizs (Asteraceae) – *Inulae flos*.

Isatis tinctoria (= *indigotica*) – festő csülleng (Brassicaceae) – *Isatidis folium, radix*.

Leonurus japonicus (= *heterophyllus*) – kínai v. japán gyöngyajak (Lamiaceae) – *Leonuri herba* (nálunk a *L. cardiaca* szolgáltatja).

Lepidium apetalum – észak-kínai zsázsa (Brassicaceae), de Dél-Kínában más növényfaj, a nálunk is előforduló sebforrasztófű (*Descurainia sophia*, syn.: *Sisymbrium sophia*) helyettesíti, emiatt a drog: *Lepidii seu Descurainiae semen*. A helyettesíthetőség vitatható.

Ligusticum striatum (= *wallichii* = *chuanxiong*) – kínai v. szecsuáni lestyán v. medvegyökér (Apiaceae) – *Ligustici chuanxiong rhizoma*.

Lilium brownii* var. *viridulum – halványzöld pézsmaliliom (Liliaceae). Drogot szolgáltat még a *L. pumilum* (korall, törpe v. szibériai liliom): *Lilii (brownii) bulbus*.

Liquidambar orientalis – keleti ámbrafa (Hamamelidaceae). A „sztorax”-nak nevezett balzsam (*Styrax depuratus*) drogneve: *Liquidambaris orientalis balsamum*.

Lonicera japonica – japán lonc (Caprifoliaceae), más loncfajok (pl. fajcsoportot alkotó *L. dasystyla*, vagy hibrideket is magában foglaló *L. confusa*, továbbá *L. affinis* var. *hypoglauca*) is drogot szolgáltathatnak: *Lonicerae flos*.

Lycium barbarum – ördögcérna (Solanaceae), nálunk is meghonosodott, közismert. A drogot még a *L. chinense* (kínai ördögcérna) is szolgáltathatja: *Lycii fructus* (a kínai ördögcérna vagy goji bogyója nálunk „csodaszer”, Kínában a *L. barbarum* a fő anyanövény). Drog mindkét faj gyökérkérgé is: *Lycii radices cortex*.

Lysimachia christinae – kínai lizinka (Primulaceae) – *Lysimachiae herba*.

Magnolia officinalis és ***M. officinalis* var. *biloba*** – liliomfa (Magnoliaceae), a fa törzsének kérge a drog: *Magnoliae officinalis cortex*.

Mentha haplocalyx – „kínai v. japán menta”, bo-he (Lamiaceae) – *Menthae herba*.

Morus alba – eperfa (Moraceae) – *Mori folium*. Az eperfa lombja Kínában is a selyemhernyók tápláléka, nemcsak árnyékot ad!

Nelumbo nucifera (= *speciosa*) – indiai lótusz (Nelumbonaceae), a drog a lehámozott, érett mag szárítva és törve: *Nelumbinis semen*.

Notopterygium incisum – „kianghuo” (Apiaceae), drogot adhat még a *N. forbesii* is: *Notopterygii rhizoma (et radix)*.

Ophiopogon japonicus – japán kígyószakáll, majomfű, mondo fű (Asparagaceae v. Ruscaceae) – *Ophiopogonis tuber* (= „*radix*”).

Paeonia lactiflora (= *chinensis*) – kínai, illatos v. késői peónia (Paeoniaceae), a drog a fehér gyökér: *Paeoniae radix alba*. Külön drog a vörös gyökér, amit még a nyugat-kínai peónia (*P. veitchii*) is szolgáltat: *Paeoniae radix rubra*.

Paeonia suffruticosa – bazsarózsa v. kínai bazsarózsa (Paeoniaceae), nálunk dísznövény, a gyökérkéreg-drognak sajátos, kínai neve van: *Moutan radice cortex*.

Panax ginseng – (koreai) ginszeng (Araliaceae) – *Ginseng radix* (nálunk is hivatalos).

Panax pseudoginseng* var. *notoginseng (syn.: *P. notoginseng*, *Aralia quinquefolia* var. *notoginseng*) – hamis ginszeng – *Notoginseng radix*.

Perilla frutescens – cserjés v. olajperilla (Lamiaceae) – *Perillae semen*.

Phellodendron chinense – kínai parásfa (Rutaceae), még a *Ph. amurense* (amuri parásfa v. bársonyosfa) is drogot szolgáltat: *Phellodendri cortex*.

Pinellia ternata – japánkontyvirág (Araceae) – *Pinelliae tuber* (= „*rhizoma*”).

Plantago asiatica – kínai útifű (Plantaginaceae) – *Plantaginis semen* (nem azonos a gyógyszerkönyvünkben hivatalos *Plantaginis ovatae* semen-nel).

Platycodon grandiflorus – léggömbvirág, kínai v. japán harangvirág (Campanulaceae) – *Platycodi radix* (a marosvásárhelyi kísérletek szerint nálunk is hasznos lehet!).

Polygala tenuifolia – kínai szenega v. pacsirtafű (Polygalaceae), a *P. sibirica* (szibériai pacsirtafű) is drogot szolgáltat: *Polygalae radix*.

Prunus armeniaca* var. *ansu – ansubarack (Rosaceae), még ugyanígy használható: *P. sibirica* (szibériai kajsz), *P. mandshurica* (mandzsu kajsz) és a nálunk is termesztett *P. armeniaca* (kajsz v. sárgabarack). A drog a csonthéjmentes, keserű mag: *Armeniaca semen amarum*.

Prunus humilis – mandzsúriai törpe meggy (Rosaceae), még a kínai vagy japán bokormeggy (*P. japonica*) és a nankingi v. pelyhes meggy is használható drognak: *Pruni semen*.

Prunus mume (syn.: *Armeniaca mume*) – kínai kajsz, a drog az éretlen, feketére füstölt egész termés: *Mume fructus*.

Prunus persica – őszibarack (Rosaceae), még a kínai, hegyi vagy Dávid-mandula (*Amygdalus davidiana*, syn.: *Prunus davidiana*) is használható drognak: *Persicae* (= *Pruni persicae*) *semen* (csonthéj nélkül).

Psoralea corylifolia – mogyorólevelű gyantáshere (Fabaceae) – *Psoraleae fructus*.

Pueraria lobata – kínai fojtóbab v. kudzubab (Fabaceae), még a *P. thomsonii* is drogot szolgáltat: *Puerariae radix*.

Pulsatilla chinensis – boglyas v. kínai kökörccsin (Ranunculaceae) – *Pulsatillae radix*.

Quisqualis indica – kínailonc v. hindufolyondár (Combretaceae) – *Quisqualis fructus*.

Raphanus sativus – retek (Brassicaceae), nálunk ismert zöldségféle, inkább gyökerét használják az élelmezésben és gyógyászatban. Kínában a mag a drog: *Raphani semen*.

Rehmannia glutinosa – kínai v. enyves kuszagyűszű (Phrymaceae) – *Rehmanniae radix*.

Rheum palmatum – tenyeres v. kínai rebarbara (Polygonaceae), az orvosi rebarbara (*R. officinale*) és Kínában a *R. tanguticum* is alkalmas drognak: *Rhei rhizoma* (= *radix*), hivatalos gyógyszerkönyvünkben.

Salvia miltiorrhiza – kínai v. vörös zsálya (Lamiaceae) – *Salviae miltiorrhizae radix*.

Sanguisorba officinalis – (őszi) vérfű (Rosaceae), mint eurázsiai flóraelem, nálunk is vadon él, a drog (nálunk nem hivatalos a gyógyszerkönyvben): *Sanguisorbae radix*.

Saposhnikovia divaricata (syn.: *Ledebouriella divaricata*, *Trinia dahurica*) – terpedt nyúlkapor (Apiaceae) – *Ledebouriellae radix*.

Schisandra chinensis – kínai kúszómagnólia v. boglár folyondár (Schisandraceae). Inkább Kína északi részén fordul elő, jobb minőségű drogot szolgáltat. Kerti telepítésére vannak próbálkozások Magyarországon is. A *S. sphenanthera* dél-kínai faj, kevésbé értékes. A drog az érett termés magház nélkül: *Schizandrae fructus*.

Schizonepeta tenuifolia – „szkizonepeta” (Lamiaceae) – *Schizonepetae herba*.

Scrophularia ningpoensis (= *oldhami*) – kínai görvélyfű (Scrophulariaceae) – *Scrophulariae radix*.

Scutellaria baicalensis (*macrantha*) – bajkái v. nagyvirágú csukóka v. sisakfű (Lamiaceae) – *Scutellariae radix*.

Sinapis alba – fehér mustár (Brassicaceae), nálunk is közismert. A drogot nem helyettesíti a levélzöldségnek inkább alkalmas *Brassica juncea* (szareptai, indiai, kínai v. barna mustár). A drog: *Sinapis albae semen*. Mint ismeretes, Magyarországon a gyógyászatban inkább a fekete mustár (*Brassica nigra*) magvait (*Sinapis nigrae semen*) használják.

Stephania tetrandra – stefániagyökér (Menispermaceae), korábban a hagyományos kínai használatban az *Aristolochia fangchi* is szerepelt anyanövényként, de ma tilos, akárcsak a *Clematis-pótló A. manshuriensis* esetében (L. előbb!). Tehát a drog: *Stephaniae tetrandrae radix*.

Taxillus chinensis (syn.: *Loranthus chinensis*) – kínai fagyöngy (Loranthaceae) – *Loranthi ramulus*.

Tetradium ruticarpum (syn.: *Euodia ruticarpa*, *E. officinale*) – orvosi mézesfa (Rutaceae) – *Euodiae fructus*.

Trichosanthes kirilowii var. japonica – japán szörvirág (Cucurbitaceae), továbbá a *T. rosthornii pericarpiuma* és külön a magja is használatos. Drog: *Trichosanthis fructus, semen*. (Legismertebb rokonfaj, ill. változat a *T. cucumerina* var. *anguina*, a természetű kúszó- vagy kígyótök).

Triticum aestivum – búza (Poaceae), a vízen úszó szemterméseket szárítják meg, ez a drog: *Tritici fructus levis*.

Typha angustifolia – keskenylevelű gyékény (Typhaceae), ugyanígy alkalmas a *T. latifolia* (bodnározó vagy széleslevelű gyékény) vagy egyéb, kínai faj. A drogot a porzós torzsavirágból származó pollentömeg képezi: *Typhae pollen*.

Uncaria rhynchophylla – több más macskakarom fajjal (Rubiaceae) együtt (pl. *U. macrophylla*, *U. hirsuta*, *U. chinensis*, *U. sessilifructus*) szolgáltatja a vágott, horgos

szárdarabokból álló drogot: *Uncariae ramulus cum uncis*. Ismert rokonfaj a gambir (U. gambir) és a dél-amerikai macskakarom, a nálunk is ismertebb *Uncaria tomentosa*.

Zingiber officinale (syn.: *Amomum zingiber*) – gyömbér (Zingiberaceae) – *Zingiberis rhizoma*.

Ziziphus jujuba* var. *spinosa (syn.: *Z. spinosa*) – szúrós jujuba (Rhamnaceae). A drogot képező, Kínában vadon élő növények magját megsütik vagy porítják: *Ziziphi spinosae semen*.

A felsorolt fajok nagy része a távol-keleti flórában, főleg Kínában honos, nem egy közülük ott vagy a Föld más területén is előfordul, sőt termesztető. A hagyományos kínai gyógyászatban általunk felsorolt, 100-nál is több gyógynövény java része hivatalos a Kínai Gyógyszerkönyvben.

Ajánlott irodalom

Wagner, H. et al. 2011: Chromatographic Fingerprint Analysis of Herbal Medicines. Springer Verlag, Berlin

Steveling, A. 2013: Traditionelle Chinesische Medizin. Haug Verlag, Stuttgart

Priszter Sz. 1998: Növényneveink. Mezőgazda, Budapest

Zhang, X. (coordinator) 1999, 2004, 2007, 2009, 2010: Monographs on Selected Medicinal Plants Vol 1-4 and addendum (NIS), WHO, Geneva

Rác G., Rác-Kotilla E., Szabó L. Gy. Gyógyszerészet 57. 150-155. 2013.

Wikipedia – *Plant List Kew, Traditional Chinese Medicine, Traditional Japanese Medicine (Kampo), Traditional Korean Medicine, Flora of China, Flora of the U.S.S.R., Chinese herbs, Internet-Apotheke Freiburg, etc.*